



## تحلیل استنادی و کمی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی سلامت کار ایران، دانشگاه علوم پزشکی تهران

مهری علی گل<sup>۱</sup>، علیرضا امان اللهی<sup>۲</sup>، علی اصغر فرشاد<sup>۳</sup>

تاریخ پذیرش: ۹۰/۰۵/۱۰

تاریخ ویرایش: ۹۰/۰۲/۳۱

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۰/۹

### چکیده

**زمینه و هدف:** امروزه انجام پژوهش بر روی مجلات امری معمول است. بنابراین در این مطالعه برای اولین بار به بررسی جنبه های کمی و تحلیل استنادی مقالات مجله علمی - پژوهشی سلامت کار ایران پرداخته می شود.

**روش بررسی:** این پژوهش از نوع توصیفی و به روش مقطعی انجام گرفته است. جامعه این پژوهش شامل کلیه مقالات شماره هایی است که دارای رتبه علمی پژوهشی (دارای ۱۲ شماره با ۱۰۶ مقاله) می باشد. اینبار گردآوری اطلاعات در این پژوهش چک لیست طراحی شده و مشاهده می باشد که داده ها با مراجعته به اصل مدرک گردآوری شد. داده های استخراج شده با استفاده از نرم افزار آماری مایکروسافت اکسل نسخه ۲۰۱۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

**یافته ها:** نتایج حاصل از بررسی نشان داد که بیشترین نوع مطالعات انجام شده در مجله سلامت کار ایران از نوع توصیفی - مقطعی می باشد؛ همچنین موضوعی که به آن بیشتر پرداخته شده ارجونومی است. روش سرشماری، بیشترین میزان را در میان سایر روش های نمونه گیری داشت. به منابع انگلیسی بیشتر ارجاع شده است و مردان نزدیک به پنج برابر زنان در انجام مطالعات شرکت داشته اند. میزان مشارکت گروهی نیز ۶۲/۰ به دست آمد.

**نتیجه گیری:** توزیع مناسبی بین موضوع مقالات وجود نداشت. بیشتر ارجاعات به مقالات انگلیسی زبان بود که احتمالاً به دلیل کمبود یا ضعف سیستم جامع نمایه سازی انجام داد، لازم است که شرایط و امکانات پژوهشی لازم برای انجام این نوع تحقیقات فراهم گردد.

**کلیدواژه ها:** مجله سلامت کار ایران، تحلیل استنادی، تحلیل کمی

**مقدمه**  
مجلات علمی امری معمول است و مجلات معتبر علمی - پژوهشی هر چند سال یکبار از نظر کمی و کیفی مقالات خود را ارزیابی می کنند و این کار توسط هیئت تحریریه مجله یا افراد صاحب نظر انجام می گیرد و در نهایت نتایج به صورت مقاله منتشر می شود. این عمل نه تنها می تواند در بهبود روند حرکتی و عملکرد مجله مؤثر واقع شود، بلکه نقاط قوت و ضعف مجله و همچنین تعادل موضوعی آن را نیز برای مسئولین مجله مشخص خواهد ساخت [۲-۴].

در انجام پژوهش بر روی یک مجله علمی به طور معمول می توان آن را از جنبه های کمی و کیفی مورد

امروزه مجلات به عنوان یکی از مهم ترین مجاری ارتباط و تبادل افکار بین نویسنده اان و متخصصان موضوعی هستند و یافته های جدید علمی از این طریق در دسترس متخصصان و سایر افراد جامعه قرار می گیرد. از این رو مجلات به عنوان یکی از محورهای اساسی نهاد اجتماعی دو نقش اجتماعی تولید علمی و ارتباط علمی را فراهم می کند [۱].

با توجه به اهمیت تحلیل استنادی در حوزه علم سنجی، پژوهش های مرتبط با حوزه علم سنجی بر روی

۱- کارشناس ارشد بهداشت حرفه ای، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران.

۲- (نویسنده مستنول) کارشناس ارشد کابداری و اطلاع رسانی پزشکی، کمیته پژوهشی دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران. (amanollahi.a@gmail.com)

۳- گروه بهداشت حرفه ای، عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت و مرکز تحقیقات بهداشت کار دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران.

پرداخته شده است. به این صورت که ابتدا جدولی تهیه گردید که در آن شاخص‌های مورد نظر که در زیر ذکر شده‌اند در بالای ستون‌های جدول قرار گرفته و سپس به تعداد مقالات ردیف اختصاص داده شد. سپس هر مقاله و در کل هر مجله به طور اختصاصی مورد بررسی قرار گرفت. شاخص‌های مورد بررسی به ترتیب زیر بودند که در قسمت یافته‌ها هر کدام به طور مفصل شرح داده خواهد شد:

- نوع مطالعه
- روش نمونه گیری
- محیط پژوهش
- روش جمع آوری داده
- توزیع منابع استفاده شده
- نوع نمودارها
- کلیدواژه‌ها
- طبقه بندی موضوعی
- جنس نویسنده‌گان
- رتبه علمی نویسنده‌گان
- حوزه موضوعی نویسنده‌گان مسئول
- نام دانشگاه نویسنده مسئول
- میزان مشارکت گروهی

گرددآوری اطلاعات از طریق مراجعه به اصل مدرک مقالات صورت گرفته است. برای سهولت در انجام کار، جدول مذکور در نرم افزار مایکروسافت اکسل نسخه ۲۰۱۰ طراحی شد و تحلیل نتایج نیز که شامل آمار بررسی‌های مقایسه‌ای نیز برای به دست آوردن برخی از یافته‌ها انجام گرفت.

### یافته‌ها

در این پژوهش تمامی مقالات چاپ شده ( $n=106$ ) از نظر کمی و نوع استناد نویسنده‌گان در نگارش مقالات خود، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. تمامی ۱۲ شماره مورد بررسی دارای رتبه علمی- پژوهشی بودند که امتیاز آن در سال ۱۳۸۷ توسط کمیسیون مجلات علوم پزشکی کشور اعطای گردید. تعداد مقالات به ازای

ارزیابی و بررسی قرار داد که در اینجا جنبه‌های کمی مد نظر قرار گرفته است. به طور کلی جنبه‌های کیفی بررسی مقالات آن‌ها را از نظر تطابق با معیارهای کیفی مثل ذکر صحیح عنوان، رعایت اصول صحیح مقاله نویسی و غیره ارزیابی می‌کنند، در حالی که جنبه‌های کمی، آن‌ها را از نظر معیارهای کمی همچون تعداد مقالات در هر موضوع، نوع مطالعات، توزیع منابع و غیره مورد بررسی قرار می‌دهند [۵].

مجله‌ای که در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد فصلنامه علمی- پژوهشی سلامت کار ایران است که یکی از مجلات معتبر دانشگاه علوم پزشکی تهران است که برای اولین بار در سال ۱۳۸۳ انتشار یافت. در این فصلنامه موضوعات مرتبط با بهداشت حرفه‌ای، ایمنی و طب کار انتشار می‌یابد و در ایران تنها مجله علمی پژوهشی است که در این زمینه‌ها به انتشار مقاله می‌پردازد. تا کنون ۱۲ شماره از این مجله منتشر شده است و در طی این مدت تغییراتی به منظور بهبود کیفیت مجله ایجاد و جلد‌های اویله آن پس از انجام اصلاحات، تجدید چاپ شده‌اند. در طی این مدت هنوز پژوهشی بر روی این مجله صورت نگرفته است. بنابراین در اینجا به تحلیل استنادی مقالات مجله، ارزیابی و بررسی مقالات از لحاظ کمی پرداخته شده است تا بدین وسیله نمایی از روند و قالب کلی این مجله و همچنین نفایص احتمالی آن به دست آید تا در نهایت این مجله را در رسیدن به اهدافش یاری رساند. شایان ذکر است که در حوزه بهداشت حرفه‌ای و سلامت شغلی نیز تاکنون در ایران هیچ پژوهشی صورت نگرفته است و در نتیجه پژوهش حاضر در این حوزه پیشرو می‌باشد و می‌تواند در آینده به عنوان الگویی برای مطالعات بعدی مشابه مورد استفاده قرار بگیرد.

### روش بررسی

روش پژوهش از نوع توصیفی- مقطوعی بوده و نمونه‌گیری به روش سرشماری می‌باشد. در این پژوهش به منظور بررسی تحلیل استنادی و کمی مقالات به شیوه‌ای نظاممند به بررسی شاخص‌های مختلفی



جدول ۱- توزیع مشارکت گروهی در شماره های مختلف

شماره مجله	تعداد نویسنده	یک	دو	سه	چهار	پنج	شش	جمع	درصد	ضریب همکاری
۱	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۰	۶	۵/۷	۰/۵۶
۲	۰	۲	۲	۲	۱	۱	۱	۷	۶/۶	۰/۶۷
۳	۰	۰	۲	۲	۱	۱	۱	۸	۷/۵	۰/۶۸
۴	۰	۶	۶	۴	۱	۰	۰	۱۱	۱۰/۴	۰/۵۸
۵	۱	۱	۳	۲	۶	۰	۰	۱۲	۱۱/۳	۰/۶۱
۶	۱	۰	۰	۴	۳	۴	۱	۱۰	۹/۴	۰/۶۵
۷	۲	۰	۰	۳	۳	۳	۰	۹	۸/۵	۰/۵۶
۸	۰	۰	۴	۲	۲	۰	۰	۷	۶/۶	۰/۷۱
۹	۰	۰	۱	۴	۴	۰	۰	۱۰	۹/۴	۰/۷۰
۱۰	۰	۰	۳	۳	۳	۲	۰	۱۰	۹/۴	۰/۶۹
۱۱	۲	۰	۰	۱	۱	۰	۰	۸	۷/۵	۰/۴۹
۱۲	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۷	۷/۵	۰/۵۹
جمع	۸	۲۱	۳۴	۲۸	۱۱	۴	۰	۱۰۶	۱۰۰	AVG=۰/۶۲
درصد	۷/۵	۱۹/۸	۳۲/۱	۲۶/۴	۱۰/۴	۳/۸				

صفر همکاری گروهی ضعیف را نشان می دهد [۶].

$$cc = 1 - \left\{ \sum_{j=1}^k \left( \frac{1}{j} \right) \times \frac{F_i}{N} \right\}$$

که:

$F_i$ =تعداد مقالات تألیفی دارای  $i$  نویسنده

$Z$ =تعداد نویسنندگان هر مقاله (یک نویسنده، ۲ نویسنده، ۳ نویسنده و غیره)

$N$ =تعداد کل مقالات تألیفی منتشر شده

$K$ =بیشترین تعداد نویسنندگان همکار در یک مقاله

سایر شاخص های مورد بررسی نیز به تفصیل در جدول شماره ۱ و نمودار های ۱ تا ۴ آمده است.

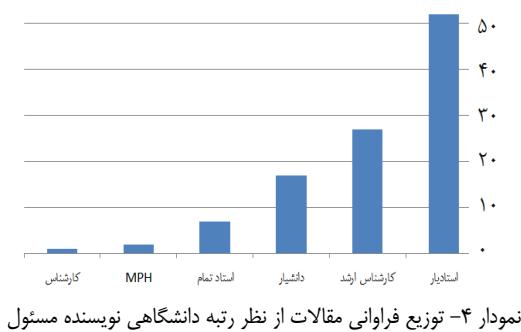
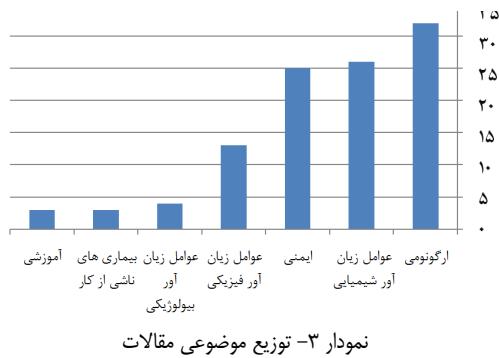
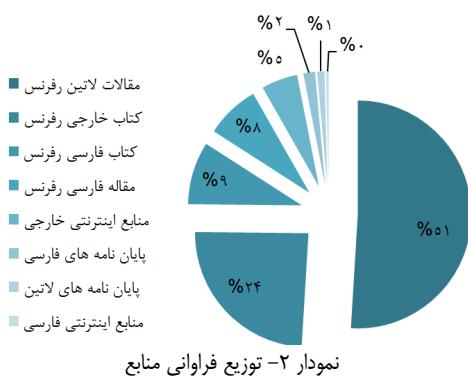
### بحث

از کل نتایج به دست آمده (جدول ۲) در این بخش برخی از مهم ترین شاخص ها مورد بحث قرار می گیرد.

هر جلد  $1/8 \pm 1/8$  عدد حاصل شد (نمودار شماره ۱). همان گونه که مشاهده می شود، به طور کلی مقالات با همکاری سه نویسنده بیشترین فراوانی را در میان سایر همکاری ها برخوردار می باشد. نویسنندگان مقالات این مجله در پژوهش های خود بیشتر از روش نمونه گیری سرشماری استفاده کرده اند و برای گردآوری داده ها از روش های مشاهده و مصاحبه استفاده شد. روش شناسی انجام مطالعات در مقالات مجله سلامت کار ایران، مشاهده ای توصیفی مقطعی با  $28/3$  درصد و مشاهده ای توصیفی گزارش موردي با  $26/4$  درصد نسبت به سایر روش شناسی های پژوهش بیشتر استفاده شده است. بیش از  $80$  درصد از منابع استفاده شده توسط نویسنندگان را منابع لاتین تشکیل داده است. میزان مشارکت گروهی نویسنندگان در این مجله که با استفاده از فرمول زیر بدست آمد برابر با  $0/62$  است. مقدار این ضریب همیشه عددی بین  $0$  تا  $1$  می باشد و ارقام بالای  $0/5$  نشان از مشارکت گروهی مطلوب و ارقام نزدیک به

جدول ۲- شاخص‌های مختلف بررسی کمی مقالات

درصد	فرآوانی	شاخص مورد بررسی	درصد	فرآوانی	شاخص مورد بررسی			
<b>نوع مطالعه</b>								
۳۲/۲	۲۲	• ارگونومی • عوامل زبان آور نسبیاتی (شامل تپوهه و سه شناسی شفلي و آلاتinde ها)	۲۸/۳	۳۰	مشاهده ای توصیفی مقطعي			
۳۴/۵	۲۶	• ایمنی - خوداد ناشی از کار - ارزیابی خطرو و رسک - فرهنگ ایمنی - مخاطرات فردی	۲۶/۴	۲۸	مشاهده ای توصیفی گزارش موردی			
۲۳/۶	۲۵	- سایر موارد	۱۵/۱	۱۶	مشاهده ای تحلیلی مقلمی			
۱۳/۶	۳	• عوامل زبان آور فیزیکی - گرما و رطوبت - پرتوهای یونیزان	۱۵/۱	۱۶	مشاهده ای تحلیلی مورد شاهدی			
۵۹/۱	۱۳	- پرتوهای غیر یونیزان - صدا	۶/۶	۱	مدخله ای تجربی آزمایشگاهی			
۴/۵	۱	- سایر موارد	۱/۹	۲	مشاهده ای توصیفی سری موارد			
۹/۱	۲	• عوامل زبان آور فیزیکی - ارزیابی خطرو و رسک - فرهنگ ایمنی - مخاطرات فردی	۰	۰	مشاهده ای تجربی روی انسان			
۱۳/۶	۳	- سایر موارد	۰	۰	مقاله ای نیمه تجربی			
۱۲/۳	۱۳	• عوامل زبان آور فیزیکی - گرما و رطوبت - پرتوهای یونیزان	۵/۷	۷	سایر موارد			
۱۵/۳	۲	- پرتوهای غیر یونیزان - صدا	۳۲	۳۴	<b>روش نمونه گیری</b>			
۰	۰	- ارتعاش - ما	۱۴/۱	۱۵	سرشماری			
۷/۶	۱	- روشنایی - سایر موارد	۱۳/۲	۱۴	تصادفی ساده			
۷۶/۹	۱۰	• عوامل زبان آور بیولوژیکی - بیماری های ناشی از کار - آموختشی	۱۰/۳	۱۱	تصادفی تفاوت			
۰	۰	• بیماری های ناشی از کار	۹/۴	۱۰	هدفدار			
۰	۰	• آموختشی	۸/۴	۹	تصادفی منظم			
۳/۸	۴	• عوامل زبان آور بیولوژیکی	۴/۷	۵	طبقه ای			
۲/۸	۳	• بیماری های ناشی از کار	۴/۷	۵	خوشه ای			
۲/۸	۳	• آموختشی	۲/۸	۳	چند مرحله ای			
<b>محیط پژوهش</b>								
۸۱/۰۵	۲۷۸	<b>جنس نویسندها</b>		۸۴	۸۹			
۱۸/۹۵	۶۵	مرد	۱۱/۳	۱۲	کارخانه			
		زن	۱/۹	۲	آزمایشگاه			
		<b>رتبه علمی نویسندها مسئول</b>		۲/۸	۳			
۴۹/۰۶	۵۲	استادیار	۳۴/۹	۳۷	ترکیبی			
۲۵/۴۷	۲۷	کارشناس ارشد	۲۴/۵	۲۶	سایر			
۱۷/۴	۱۷	دانشیار	۱۴/۲	۱۵				
۶/۶۰	۷	استاد تمام	۱۰/۴	۱۱				
۱/۸۹	۲	MPH	۷/۵	۸				
۰/۹۴	۱	کارشناس	۵/۷	۶				
۷۵/۴۷	۸۰	<b>حوزه موضوعی نویسندها مسئول</b>		۱/۹	۲			
۶/۶۰	۷	بهداشت حرفه ای	۹	۱	داده های موجود			
۰	۰	طب کار	<b>روش جمع آوری داده</b>					
۱۷/۹۲	۱۹	ایمنی	۳۴/۹	۳۷	مشاهده			
		سایر	۲۴/۵	۲۶	اصحابه			
<b>توزيع منابع استفاده شده</b>								
۹۵/۳	۱۰۱	<b>نوع مقالات</b>		۴۰	۴۲۲	مقالات لاتین		
۴/۷	۵	مقالات اصلی	۴۴/۰	۱۵۵	مقالات فارسی			
۰	۰	مقالات مروری	۸/۸۹	۱۳۴	کتاب های لاتین			
		گزارش موردنی	۷/۶۸	۹۰	کتاب های فارسی			
<b>نام دانشگاه نویسنده مسئول</b>								
۲۵/۵	۲۷	علوم پزشکی تهران	۵/۱۶	۲۹	پایان نامه های لاتین			
۲۲/۶	۲۴	علوم پزشکی ایران	۱/۶	۱۸	پایان نامه های فارسی			
۱۱/۳	۱۲	علوم پزشکی اصفهان	۱/۳	۷	منابع الکترونیکی لاتین			
۷/۰	۸	علوم پزشکی شیراز	۳/۱	۱۳/۴	منابع الکترونیکی فارسی			
۲/۸	۴	علوم پزشکی بهشتی	۸۱/۴	۱۸/۶	تعداد منبع فارسی به ازای هر مقاله			
۲/۸	۳	علوم پزشکی همدان			تعداد منبع لاتین به ازای هر مقاله			
۱/۹	۲	مراکز بهداشت	۱۹/۸	۲۱	نوع نمودارها			
۲۴/۵	۲۶	دیگر دانشگاهها	۰/۹	۱	ستونی			
		<b>کلید و ازه ها</b>		.	خطی			
	۴/۲	تعداد متوسط	۵/۷	۶	دایره ای			
	۱۰	حداکثر	۱/۹	۲	براکشن			
	۲	حداقل	۳/۸	۴	هیستوگرام			
			۶۷/۹	۷۲	چیمه ای			
					ترکیبی			
					بدون نمودار			



به این صورت که از تعداد ۱۰۶ مقاله مجله سلامت کار ایران،  $\frac{۹۵}{۳}\%$  آن‌ها از نوع اصیل،  $\frac{۴}{۷}\%$  از نوع مروری و  $\frac{۱}{۰}\%$  مقاله گزارش موردی می‌باشد که نشان دهنده علاقه پژوهشگران به تولید علم دست اول است ولی عدم وجود مقالات گزارش موردی می‌تواند ناشی از ضعف ارتباط دانشگاه با صنعت باشد. امان اللهی و همکارانش در مقاله‌ای که به بررسی مقالات مجله مدیریت سلامت پرداخته بود به نتایج مشابهی دست یافته‌ند که از ۱۹۲ مقاله مورد بررسی  $\frac{۳}{۸}\%$  آن‌ها از نوع اصیل،  $\frac{۵}{۷}\%$  از نوع مروری و  $\frac{۰}{۵}\%$  مقالات از نوع گزارش موردی می‌باشد [۷] در پژوهش زارع  $\frac{۲۹}{۸۹}$  درصد از مقالات از نوع اصیل و  $\frac{۲۴}{۱۰}$  درصد گزارش موردی و  $\frac{۴۸}{۰}\%$  درصد از نوع ترجمه ای بود. [۸] عقیلی و همکارانش در پژوهشی که روی مجلات علمی-پژوهشی کل کشور انجام داده بودند فراوانی مقالات به نسبت نوع مقاله  $\frac{۱۱}{۲}\%$  مقالات اصیل،  $\frac{۱}{۱}\%$  گزارش موردی  $\frac{۵}{۵}\%$  مروری و  $\frac{۹}{۱}\%$  سایر انواع مقالات بود [۹].

از لحاظ نوع روش نمونه گیری روش سرشماری با ۳۲ درصد بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است که می‌تواند علت آن بیشتر به دلیل انجام برخی از مطالعاتی باشد که برای انجامشان تنها نیاز به یک محل پژوهش (مثلاً کارخانه) داشته‌اند که در بیشتر پژوهش‌ها یا تمام کارکنان یک کارخانه یا بخشی از محیط کارخانه انتخاب شده بود.

از نظر توزیع جنسی از ۳۴۳ نویسنده ای که در تولید مقالات این مجله نقش داشته‌اند تعداد ۲۷۸ نفر ( $\frac{۰}{۰}\% ۸۱$ ) آن مرد و ۶۵ نفر ( $\frac{۰}{۰}\% ۱۸$ ) آن زن بوده‌اند. به عبارت دیگر مشارکت مردان بیش از پنج برابر زنان بوده است. مشارکت بیشتر مردان در پژوهش امری معمول است و در مطالعات مشابه نیز نتایج مشابهی حاصل شده است [۹].

طبق تقسیم بندی مطالعات در پژوهش‌های علوم پزشکی [۱۰]، از لحاظ نوع مطالعه نیز مطالعات توصیفی مقطعي ( $\frac{۳}{۰}\% ۲۸$ ) و توصیفی گزارش موردی ( $\frac{۴}{۰}\% ۲۶$ ) بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند.

باید به این نکته اشاره و تأکید شود که در بیان نتایج از نمودارها و جداول مناسب استفاده شود. همکاری گروهی در میان پژوهشگران نسبت به انجام کار انفرادی از میزان بسیار خوبی برخوردار است (ضریب همکاری گروهی ۰/۶۲) که نشان از آگاهی نویسنده‌گان نسبت به مزایای همکاری گروهی و ارتباطات علمی قوی بین نویسنده‌گان می‌باشد. روند این مشارکت نسبتاً ثابت بوده و نوسانات زیادی ندارد ولی در دو شماره آخر مقداری کاهش را نشان می‌دهد. با این حال مشارکت بین دانشگاهی بسیار ضعیف بوده و تعداد اندکی از مقالات با همکاری دانشگاه‌های مختلف انجام پذیرفته است.

توزیع فراوانی منابع انگلیسی استفاده شده توسط نویسنده‌گان مقالات در این مجله نسبت به سایر پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه بیشتر است. در پژوهشی که افشار و همکارانش انجام داده بودند تعداد ارجاعات به منابع انگلیسی بیشتر از فارسی بود در پژوهشی که امان الله و همکارانش انجام داده بودند نیز بیشترین ارجاع به مقالات انگلیسی با ۲۷٪ بود کتاب انگلیسی، کتاب فارسی و مقاله فارسی به ترتیب دارای ۲۱٪، ۱۹٪ و ۱۲٪ بودند [۷، ۱۲]. در این پژوهش تعداد استفاده از منابع توسط نویسنده‌گان مقالات به این صورت بود که استناد به مقالات انگلیسی با ۵۰/۹۷٪ بیشترین تعداد را به نسبت سایر منابع داشته است. علت کم استناد دادن به مقالات فارسی نبود سیستم یکپارچه مدیریت مقالات در کشور است که بیشتر نویسنده‌گان از مطالعات انجام گرفته در داخل کشور که مشابه کار خود باشند اطلاعی ندارند. نبود آگاهی از وجود پایگاه‌های فارسی و روش‌های جستجو در این پایگاه‌ها از دلائل دیگر است.

برای مشخص شدن وجود یا عدم وجود تعادل موضوعی در مجله، ابتدا موضوعات مورد پذیرش مجله بعد از مشورت با اساتید و متخصصان مربوطه به ۷ حوزه موضوعی تقسیم شدند و پس از آن با توجه به عنوان و چکیده مقاله، موضوع هر مقاله مشخص شد و در گروه خود قرار گرفت. همچنین زیر شاخه‌هایی نیز در برخی از

از لحاظ سطح مطالعات حوزه پژوهشی به ۵ سطح تقسیم می‌شوند که بالاترین سطح مربوط به مطالعات کارآزمایی‌های بالینی کنترل شده تصادفی است. همچنین بعضی مطالعات کارآزمایی بالینی و مروری مدون را در این سطح قرار می‌دهند. در سطح دوم مطالعات کوهورت قرار دارد. سطح سوم مربوط به مطالعات مورد-شاهدی و مرور مدون مطالعات مروری شاهدی است و سطح چهارم مربوط به مطالعات توصیفی مورد شاهدی می‌باشد و سرانجام سطح پنجم، اظهارنظر متخصصان (بدون ارزیابی صریح و نقادانه) را شامل می‌شود. امروزه مجلات با استفاده از این درجه بندي، مقالات خود یا دیگران را ارزیابی می‌کنند [۱۱]؛ این در حالی است که مقالات این مجله شامل سطح چهارم و پنجم بودند و فقدان مقالات با سطوح بالا در این مجله به شکل بارزی مشاهده می‌گردد.

از نظر رتبه علمی نویسنده‌گان مسئول، بیشترین مشارکت در مقالات توسط استادیاران می‌باشد که نزدیک به نصف مقالات توسط آن‌ها نگارش یافته است که علت آن می‌تواند تعداد بیشتر استادیاران نسبت به دیگر اعضای هیئت علمی و مشارکت بیشتر با دانشجویان تحصیلات تكمیلی باشد. در پژوهشی که روی مجله مدیریت سلامت انجام یافته بود رتبه علمی نویسنده‌گان مسئول با بیشترین مشارکت در مقالات، دانشجویان کارشناسی ارشد با ۳۴٪ و استادیاران با ۲۴٪ در رتبه دوم و مریبان در رتبه سوم قرار دارند [۷].

از نظر استفاده از انواع نمودار، نمودارهای ستونی با ۸/۱۹٪ بیشترین نوع نمودار را به خود اختصاص داده است و نمودارهای دایره ای و هیستوگرام به طور کلی استفاده نشده است. همچنین ۶۷/۹٪ از مقالات، از هیچ‌گونه نموداری استفاده نکرده‌اند که این موضوع در مورد آوردن نتایج به صورت جدول نیز صادق است. با توجه به اینکه مجلات علمی- پژوهشی باید تا حد ممکن در برگیرنده جداول و نمودارهای لازم باشند (به دلیل بیان صریح و قابل فهم تر نتایج از طریق جداول و نمودارها)، در نتیجه در راهنمای نگارش مقالات مجله



کشور حاصل آید و سپس قضاوت نهایی به عمل آید تا مقالات مناسب با اولویت‌های بهداشتی کشور در هنگام پذیرش در اولویت قرار گیرند. از نظر همکاری گروهی نیز مقالات این مجله در وضعیت مطلوبی به سر می‌برند هرچند که ارتباط بین دانشگاهی در آن‌ها ضعیف می‌باشد. تعداد و تنوع نمودارهای مورد استفاده و همچنین جداول اندک است و بایستی بر درج آن‌ها تأکید گردد. از آنجا که زنان نسبت به مردان به مراتب شرکت کمتری در مقالات داشته‌اند و باید شرایط را برای انجام پژوهش از طریق آنان نیز مساعد کرد. جای خالی مقالات با کیفیت بالا از نظر اعتبار مثل RCTs و مطالعات هم گروهی در بین مقالات وجود دارد. همچنین در بخش منابع نیز بیشترین ارجاعات به منابع لاتین بوده است تا به منابع فارسی که از دلایل اصلی آن کمبود کتب و مقالات فارسی در این زمینه است.

### پیشنهادات

بررسی موضوعات محوری مجلات لاتین با زمینه موضوعی مشابه به منظور آزمون تعادل موضوعی مقالات آنان و انجام مقایسه.

انجام مقایسه میان مقالات ارائه شده و نیازهای بهداشتی کشور در زمینه اینمی و سلامت شغلی. تقویت بانک اطلاعات الکترونیک مقالات پژوهشی فارسی.

فعال کردن گروههای آموزشی برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی و توصیه‌های لازم برای اجرای فعالیت‌های تحقیقی تیمی.

برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق و آمار کاربردی پیش‌رفته به منظور توانمندی بیشتر محققان.

برگزاری سمینارهای علمی جهت ترغیب پژوهشگران برای تولید بیشتر مقالات با کیفیت و ایجاد ارتباطات علمی بیشتر میان محققان به خصوص میان دانشگاه‌های مختلف.

توجه هر چه بیشتر اعضاء هیئت تحریریه مجله بر پذیرش مقالات و توجه به انتخاب درست روش شناسی مقاله توسط نویسندها.

موضوعات کلی‌تر مثل ارگونومی، اینمی و غیره ایجاد شد. همان‌گونه که از جدول و نمودار ۲ بر می‌آید، موضوعی که بیش از همه به آن پرداخته شده است ارگونومی می‌باشد که  $\frac{32}{2}\%$  مقالات به آن پرداخته بودند. هر چند که برخی از شاخه‌های آن مثل صدا و ارتعاش، گرما و رطوبت برای جلوگیری از همپوشانی به گروه عوامل زیان آور فیزیکی منتقل شد. مباحثی که در این موضوع مورد پژوهش قرار گرفته بودند بیشتر مربوط به روش‌های مشاهده ای ارزیابی و وضعیت بدن، ساخت ابزارهای ارگونومیک و غیره بود که از تنوع موضوعی پایینی نیز برخوردار بودند. عوامل زیان آور شیمیابی که مباحث سم شناسی شغلی و تهویه صنعتی را هم در بر گرفت با  $\frac{24}{5}\%$  در مرتبه بعدی قرار گرفت. موضوعات مربوط به اینمی در مرتبه سوم قرار گرفت که در زیر شاخه‌های آن موضوع ارزیابی خطر و ریسک بیش از همه انجام گرفته است. تنوع موضوعی در این حوزه نیز بسیار اندک بود و به مشکلات اینمی ساختمان، اینمی برق، صنایع چوب، آتش نشانی، معادن و غیره پرداخته نشده بود. عوامل زیان آور فیزیکی موضوعی بود که در رتبه چهارم قرار گرفت که زیر شاخه صدا در آن بسیار مورد توجه قرار گرفته بود ( $\frac{76}{9}\%$ ) در حالی که برخی زیرشاخه‌های آن مثل ارتعاش، سرما، روشنایی و پرتوهای یونیزان اصلاً مورد توجه نبوده‌اند.

از نظر تعداد مقاله به ازای هر دانشگاه نیز دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و سپس ایران از بیشترین تعداد مقاله برخوردار بودند (به ترتیب با  $\frac{25}{5}\%$  و  $\frac{22}{6}\%$ ) که علی‌الاین تعداد بالا برای این دو دانشگاه ناشی از وجود پژوهشگران و متخصصان برتر این حوزه موضوعی در این دانشگاه‌ها می‌باشد.

### نتیجه گیری

بررسی موضوعات مندرج در مجله مذکور نشان از تعادل موضوعی نامناسب دارد، به نحوی که به برخی از موضوعات مهم کمتر پرداخته شده است و به بسیاری از آن‌ها اصلاً پرداخته نشده است. هرچند که برای بیان دقیق‌تر این موضوع بایستی ابتدا اولویت‌های بهداشتی

conduction in India. In the Proceedings of the 9th International Conference on Scientometrics and Informetrics. Dalian: Dalian University of Technology Press; 2004.

7. Amanollahi A, Abolghasem Ghorji H, Aligol M, Sarikhani L. Quantitative survey for articles of scientific-research journal of "MODIRIAT SALAMAT", Tehran University of Medical Sciences. Journal of Health Administrator 2011.

8. Zare F, Karbalaei M, Baji F, Zahedian M, Safadrani V. Mosharekate ghorohi va mozoate asli magalate majale elmi pezoheshi daneshgahe olum pezeshkie jondi shapore ahvaz 2005; 3(2); 11-25. [Persian]

9. Aghili A, Aminipour MR, Ahmadie MH, Beighi O. arzyabie majalate elmi pezoheshie daneshgahe olum pezeshkie keshvar az tarighe majmome erjaat 1997- 2000. majale pazoheshie hakim 2006; 10(1); 36-42. [Persian]

10. Buttlar L. Information Sources in Library and Information Science Doctoral Research. Library & Information Science Research 1999; 21(2): 227-245.

11. Ariasepehr S. osoole paye raves tahghigh dar oloome pezeshki. Tehran: noore danesh; 2002, [Persian].

12. Guyatt GM, Sackett DC, Sinclar JC, Hayward R, Cook DY, Cook RJ, for the Vidence-Based Medicine working Group. Users guides to the medical literetive IX. A method for grading health care.

13. Afshar M, Abdulmajid AH, Danesh F. Survey of Citations and Authors Collaboration Rate of Journal of Research in Medical Sciences. Modiriate etelaate salamat 2008; 6(2); 123-133, [Persian].

پیشگیری از اشکالات در نوشتمنابع و اشکالات نگارشی کلمات و فاصله گذاری. این مورد به کیفیت مجله مربوط می شود و به خصوص در جلد های اویله بیشتر به چشم می خورد. این مسئله را می توان به وسیله آموزش منشی های مجله و استفاده از نرم افزارهای ویرایشگر بر طرف نمود.

انجام چنین مطالعاتی در مورد پایان نامه ها و مقالات ارائه شده به مجلات خارجی در حوزه بهداشت حرفه ای و سلامت شغلی.

### تشکر و قدر دانی

در اینجا بر خود لازم می دانیم از زحمات جناب آقای دکتر علی اصغر فرشاد، ریاست محترم گروه بهداشت حرفه ای دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران و سردبیر فصلنامه سلامت کار ایران که حمایت های لازم در خصوص انجام این پژوهش را فراهم نمودند سپاسگزاری نماییم.

### منابع

- Zaki MA. Survey of content analysis in specific management journals. Faslname danesh modiriat 2005; 19(75); 43-74, [Persian].
- Ghaedi P. gozareshe maghalate montasher shode dar majalleh pajuhesh dar pezeshki, salhaye 1382-1383. Pajuhesh dar pezeshki 1384: 29; 1, p 79-80, [Persian].
- Emerson LD, Colditz GA. Use of statistical Analysis in the New England journal Medicine in:Bailar LC, MosteilerF. Medical uses of statistics NEJMBooks, Medical society Massachusetts1986; 27-38.
- Mary LV, Andrew LR, Michael OR, Amy MS, Michelle JS, Michael DN. The quality of Rondomized controlled trials in major Anesthesiology journals. Anesth Analg 2005; 100: 1759- 64.
- Velai N, Kowsarian M, Nasiri E, Musavi F. Barresie kammi va keyfie Maghalate Majjalleye Elmi-pajuheshie Daneshgahe Oloom Pezeshkie Mazandaran 1385: 16(52); p 131-139. [Persian]
- Koteswara R, Raghavan K. Collaboration in knowledge production: a case study of super



## Citation and quantitative analysis for articles of “Iran Occupational Health” journal affiliated to Tehran University of Medical Sciences

M. Aligol<sup>1</sup>, A. Amanollahi<sup>2</sup>, AA. Farshad<sup>3</sup>

Received: 2010/10/30

Revised: 2011/05/21

Accepted: 2011/08/01

### Abstract

**Background and Aim:** Nowadays, citation analysis study of journals is a common type of research. For the first time, “Iran Journal of Occupational Health”(IJOH) is considered for a quantitative and a citation analysis study.

**Method:** Using a descriptive cross-sectional study, all IJOH issues with scientific-research grade (n=12, including 106 papers) were investigated. The study tool was an author-made questionnaire and also an inventory. The data was gathered directly from the original published journals. Collected data was analyzed using Microsoft Excel 2010 Software.

**Results:** Findings showed that the majority of articles have used a descriptive cross-sectional method. The subject most surveyed was ergonomics. The majority of studies used enumerative sampling method and cited to English references more than Persian. Male authors were five times more than the females and team-work corporation coefficient was calculated 0.62.

**Conclusion:** There was no normal distribution of subjects among articles. English references were cited more than Persian ones maybe because of short of Persian resources or Persian poor indexing systems. The most repeated study methods were observational. Therefore, it is clear that interventional and other types of studies should be considered are ignored. Conditions and facilities must be enhanced for facilitating other types of studies.

**Keywords:** Iran Occupational Health, Citation analysis, Quantitative Analysis.

- 
1. MSc of Occupational hygiene, Faculty of Health, Tehran University of Medical Sciences. Tehran, Iran.
  2. **Corresponding author**, MSc of Medical Librarianship and Information Science, School Management and Medical Information Science, Tehran University of Medical Sciences. Tehran, Iran.  
amanollahi.a@gmail.com
  3. Associated Professor, Occupational Hygiene, Faculty of Health, Occupational hygiene Research Center Tehran University of Medical Sciences. Tehran, Iran.